

ANMELDELSE

Klimakrisen vil knække Rusland

Putins klimapolitik er en katastrofe, som i de kommende årtier vil koste Rusland sin stormagtsstatus på nær på det snævert militære og geopolitiske felt. Rusland kunne ellers sagtens blive en grøn supermagt.

af Mette Skak

Thane Gustafson.

KLIMAT. Russia in the Age of Climate Change. Harvard University Press 2021. 336 sider, 259,95 kroner.

Putins krig mod Ukraine og Ruslands heraf følgende økonomiske og politiske nedsmeltning gør det måske svært at fatte interesse for et emne som den russiske klimakrise. Men Thane Gustafsons bog fortjener at blive læst og diskuteret, for det er en uhyre velskrevet og veldokumenteret strukturøkonomisk pageturner.

KLIMAT udstiller nemlig den strategiske blindgyde, som Putin endnu inden Ukraine-krigen havde ført sit fædreland ud i. Titlen *KLIMAT* efterligner det russiske ord for klima og antyder bogens argument: At den verdensomspændende klimakrise vil påføre Rusland et kontroltab af dimensioner.

Gustafson forestiller sig nemlig ikke, at det for alvor vil lykkes at tøjle den globale opvarmning, og som en udpræget arktisk nation vil Rusland meget hurtigere og voldsommere blive ramt af den globale opvarmning end

mange andre lande. Samtidig spår Gustafson, at den grønne omstilling vil slå igennem i den omgivende verden i de kommende årtier til skade for Ruslands altafgørende eksport af olie og gas. Putin-kleptokratiet har ikke udvist rettidig omhu og fremtidssikret Rusland til vedvarende energi og klimasikring. Det betyder, at den generation, der kommer til magten efter Putin må affinde sig med, at omverdenen – EU, Kina og USA – styrer showet til 2050, hvor klimaet bliver menneskehedens mest påtrængende anliggende, som Gustafson skriver.

Med andre ord vil klimakrisen gennemtvinge en verdensorden, hvor Rusland mister sin stormagtsstatus på nær på det snævert militære og geopolitiske felt. Faktisk kunne denne skæbne afværges, hvis ”blot” myndighederne i Rusland kunne sætte sig ud over den indgroede kultur, der gør staten stor ved at gøre folk små og dem selv velhavende, som Gustafson påpeger til sidst i bogen.

Rusland kunne ifølge Gustafson sagtens gøre sig gældende som grøn supermagt. Og det står han ikke alene med. Ruslands fore-

gangsmand udi vedvarende energi, den tidligere toppolitiker Anatoly Tjubajs kendes for eksempel også som russisk pioner udi nanoteknologi gennem virksomheden Rusnano. Før det stod han bag Ruslands anden runde af privatiseringer under præsident Jeltsin.

Som en anden Al Gore har Tjubajs optrådt med PowerPoints, der skal få de russiske tilhørere til at begribe, at Uralbyen Tjeljabinsk for eksempel har lige så mange solskinstimer som Berlin, samt at solceller producerer mere energi, *jo koldere* det lokale omgivende klima er. Følgelig er Sibirien hverken for mørkt eller koldt til at forlade sig på solenergi i stor skala, tværtimod. Tjubajs ser ligeledes Ruslands 17 millioner kvadratkilometer af tyndtbeboet areal som et eldorado for en fremtidig produktion af vindenergi til gavn for byderne nordpå i det arktiske Rusland, som står helt uden elforsyning.

Ellers kendetegnes Rusland af overforbrug af billig naturgas som social kontrakt under det Lenin-agtige slagord *gazifikatsija*.

Ruslands grønne potentiale

Tjubajs' – og med ham Thane Gustafsons – betragtning om, at den grønne omstilling burde være en smal sag for lige præcis Rusland med dets klimatiske og naturvidenskabelige forudsætninger, genfinder man hos Indra Øverland og Heidi Kjærnet i *Russian Renewable Energy* fra 2008 samt Veli-Pekka Tynkkynen i *The Energy of Russia* fra 2019.

Men ligesom Tynkkynen udstiller Gustafson i *KLIMAT* det kolossale strukturelle benspænd, som putinismen udgør. I kapitlet om det politiske bagland for Ruslands klimakrise sonderer han mellem fire grupperinger, heriblandt klimakrise-realisterne i Ruslands meteorologiske institut Rosgidromet. De står over for en anderledes magtfuld gruppering af klimabegnægtende bestående af industriens stærke lobbyer samt diverse ultrakonservative, pengegriske efterretningstjenester.

Oliekapitlet har som pointe, at efterspørgslen er ved at dø ud. Det kan gassen næppe kompensere for og da slet ikke den russiske produktion af kul. Gustafson er anderledes

optimistisk, hvad angår Ruslands nye position som fødevarer supermagt, selvom han afviser, at klimakrisen vil begunstige den samlede russiske landbrugsproduktion. For den globale opvarmning vil parallelforskyde jordbruget mod nord til decideret ufrugtbar egne, mens den frugtbare jord mod syd vil blive offer for ekstreme vejrforhold, tørke og så videre.

Kapitlet om metal gør Kina til lidt af et *wildcard*, hvad angår Ruslands optioner, hvorimod kapitlet om atomkraft ser lysere på Ruslands muligheder grundet Sergej Kirienkos visionære ledelse af Rosatom.

Kina spås alligevel at blive en aggressiv og mere tidssvarende konkurrent som eksportør af nøgleklare atomkraftværker. For nok er Rosatom undtagelsen fra reglen om, at Ruslands eksportbrancher kun er et råvarehalehæng til verdensøkonomien. Men selv her genfinder man det skæbnesvangre fravær af teknologisk innovation, der kendetegner al russisk industriproduktion.

Gustafson anklager Rosatom for at være stærebland for de oplagte muligheder for samarbejde med danske Ørsted som vejen til at komme ind på markedet for vindenergi som alternativ global forretningsmodel.

I sammenligning med det kun delvis bagstræberiske USA er det Gustafsons budskab, at Rusland institutionelt og politisk overhovedet ikke er klædt på til at klare den energipolitiske omstilling, som menneskeheden skal igennem. Klimakrisen vil – sammen med den grønne omstillings fald i efterspørgslen på de varer, som Rusland kan levere – føre til Ruslands forfald som storpolitisk aktør, lyder den overbevisende diagnose i denne lærde *pageturner*.

Denne anmelder kan tilføje, at der før Ukrainekrigen var en vis erkendelse af klimakrisen og den grønne omstillings alvor på øverste niveau i Kreml.

Lige så karakteristisk var det dog, at Rusland så sent som i december 2021 nedlagde veto imod, at FN's Sikkerhedsråd skulle gøre klimasikkerhed til en integreret del af FN's konfliktforebyggende indsatser. På den baggrund virker det barokt, når Sergej Karaganov, en af de absolutte høje i den russiske sikkerhedspolitiske

debat, slår til lyd for, at Rusland må markere sig som bannerfører for den globale grønne omstilling som led i en missionerende udenrigspolitik i et helt nyt twist på Ruslands identitet.

Realpolitisk gælder det, at Putin og hans næstkommanderende Nikolaj Patrusjev begge hårdnakket hævder, at sol- og vindenergi udgør decideret skadelige teknologier – noget, man i øvrigt roligt kan afkode som panik over EU's CO2-afgifter. Det var ellers et ganske virksomt disciplinerende tiltag fra omverdenens side til gavn for den ganske vist uanselige klimasikrede russiske eksport.

Mette Skak er lektor ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet og ekspert inden for russisk udenrigs- og sikkerhedspolitik. Hun er medlem af redaktionskomitéen for Udenrigs. Senest har Mette Skak i samarbejde med Carsten Jensen været redaktør på og skrevet indledning samt kapitlet Rusland og klimaforandringerne til bogen Putins Rusland fra 2021.

